

Svečani satovi u Ljubljani.

Ljubljana, 16. kolovoza.

Politička oblast u Austriji imade samo jednu, i. j. sprečavanje narodnog razvoja, u jednakoj političkom, kao što je u kulturnom pogledu. Je narodna svećanost bila toj oblasti dobrodošla, da pokaže opet jugoslavenskom narodu, kako slobodan i omedjen na svakom koraku. U prvom du zabranilo određenje za gostove iz Česke i života, ustanovi Narodnog veća. Program dobio je upravo „majstorski“ osakačen. Prim tak plodovit nije smeo da bude svečan i određen, u deluju podošvijenje naroda može da poremeti živčani sami u državnim organima, koji ne mogu shvaćati, ilo potest narod ne može više podneti njihovo tutorstvo. Ša a osim, jučer na večer stigli su u Ljubljani zastupnici bonov, nar. zastupnik prof. Spinčić, dr. Červar, dr. novac, dr. Kurelić sa suprugom, dr. Pošćić itd., mjeni i ne spnici Trsta dr. Rybarz, dr. Wilfan i dr. Cok i se uz isti drugih ličnosti. U Ljubljani su već stigli češki gostovi, među kojima dr. Klofač, a ge se od njih, medju njima i narodni zastupnici godina n Stanjek, Tušar, Soukup, Slaviček, Aust u pratiči novinara, još očekuje. Dr. Stanjek zastupa mesta začinski svaz“ a dr. Klofač „Narodni Vybor“. Dolazak zastupnika i onih poljačkog naroda, nije mogla cija da zabrani, ali za to je zabranila komers i ast gostovima i zastupnicima našeg naroda.

Ljubljana je sva okićena zastavama. Na ulicama je neobičan život. Dok ovo pišemo, pripravlja se priznanje kolodvoru doček čeških i poljačkih gostiju. Mešće izraženjem traju u drevnom općinskom domu, u velikoj, za izvršeni, većanja naših zastupnika. Do 5 sati posle brebrni krsne nije bio izdan još nikakav komunike, a hrabros

istoru Stev Dr. Klofač o radničkom pokretu u ernog služskoj. Naš je dopisnik imao prilike, da se s pa počasnim zastupnikom dr. Klofačem porazgovori o raspjeljena rečom pokretu u Českoj i o stanovištu narodne sovitane stranke, koju on vodi, prema socijalnim demokratima. Nema sumnje, kazao je nar. zastupnik dr. „Adrie“, tečima i odborima zastupane radničke stranke sa današnjim stranaka u Českoj i jedna te druga stranka bom jeduče yerno oko toga. Za sada postoji između obiju će badavačina srdačni sporazum. Ali i odpošaji između kojedačadžanskih i radičkih stranaka nisu danas napeti, vajiske pošto su bili pred ratom. U glavnim su narodnim

„Adrie“, tečima i odborima zastupane radničke stranke sa današnjim stranaka u Českoj i jedna te druga stranka bom jeduče yerno oko toga. Za sada postoji između obiju će badavačina srdačni sporazum. Ali i odpošaji između kojedačadžanskih i radičkih stranaka nisu danas napeti, vajiske pošto su bili pred ratom. U glavnim su narodnim

„Adrie“, tečima i odborima zastupane radničke stranke sa današnjim stranaka u Českoj i jedna te druga stranka bom jeduče yerno oko toga. Za sada postoji između obiju će badavačina srdačni sporazum. Ali i odpošaji između kojedačadžanskih i radičkih stranaka nisu danas napeti, vajiske pošto su bili pred ratom. U glavnim su narodnim

„Adrie“, tečima i odborima zastupane radničke stranke sa današnjim stranaka u Českoj i jedna te druga stranka bom jeduče yerno oko toga. Za sada postoji između obiju će badavačina srdačni sporazum. Ali i odpošaji između kojedačadžanskih i radičkih stranaka nisu danas napeti, vajiske pošto su bili pred ratom. U glavnim su narodnim

„Adrie“, tečima i odborima zastupane radničke stranke sa današnjim stranaka u Českoj i jedna te druga stranka bom jeduče yerno oko toga. Za sada postoji između obiju će badavačina srdačni sporazum. Ali i odpošaji između kojedačadžanskih i radičkih stranaka nisu danas napeti, vajiske pošto su bili pred ratom. U glavnim su narodnim

„Adrie“, tečima i odborima zastupane radničke stranke sa današnjim stranaka u Českoj i jedna te druga stranka bom jeduče yerno oko toga. Za sada postoji između obiju će badavačina srdačni sporazum. Ali i odpošaji između kojedačadžanskih i radičkih stranaka nisu danas napeti, vajiske pošto su bili pred ratom. U glavnim su narodnim

skupina prestolonaslednika Rupprechta: Medju vjerom i Ancreom bojna je delatnost noću u pojedinim odjećima-porasa. Živahnja izvidnička delatnost. Suzbite su ponovne neprijateljske navale kod Vieux Berquin i severno od Avre. — Vojna skupina g. o. pl. Bohna: Sa obiju strana Roye su se ove raširile prema severu do jugozapadno od Chaulnesa, prema Jugu do severozapadno od Lassignya. Tu su Francuzi i Kanadići uvek na novo i u sile prodor kroz naše položaje. Vojnska generala pl. Huttera je njihove navale posve osuđljiva. Francuzi, koji su nosili glavno breme vojske, pretrplili su opeta najveće gubitke. Kod Halloua i južno od njega gadjala je naša usredotočena topovska vatra spremaajućeg se neprijatelja i sakupljene oklopne voze. Neprijateljske navale, koje su tu bile provedene za večernih satova, skršile se pred našim lisenjama. Težiste jučerašnjih bojeva ležalo je na obim stranama Avre. Višestruko opetovanja laka topovska priprema provedena je tu pred neprijateljskim palama u dubokim vratama. Kod Goyencourta stečao je neprijatelj prolazno nešto zemljista u smeru na Roye. Naše protunavale, provedene severno od grada, bacile su neprijatelja opeta natrag. Delovi naše prednje bojne linije na cesti Amiens-Roye, koji su posle svršenog boja još ostali u neprijateljevom posedu, bili su tečajem noći opeta osvojeni. Južno od Avre posve su se pred našim lisenjama skršile više puta opetovane francuske navale. Ovdje si je delovanje naših strojnih pušaka u prvome redu steklo potpuno uvaženje. Kod Beauvalgresa i južno od njega slomilo je naše topništvo silu neprijateljskog juriša; do pešadijskih je bojeva došlo samo na nekojim točkama. Neprijatelja smo suzbili. Nad bojištem jaka letalačka delatnost: Poručnik Oiseom i Aisneom izjavio se je za Jutarnjih satova neprijateljski sunak južno od Lambeella. — Vojna skupina nemačkog prestolonaslednika: Manji pešadijski bojevi. Na Veselj topovska borba prolažno oživelja. — Vojna skupina vojvode Albrechta: U Sundgauu privela su zarobljenika nasrtnja odeljenja, koja su sa bacalima plamena prodrija u francuske jarke severno od Argitzena. Naša lovačka skupina sastrelila je 4 neprijateljska letala iz skupine, koja je bombama napala Darmstadt. — Lundendorff.

Rat.

Francuski izveštaj od 15. kolovoza na večer: Tečajem dana pričinio pojedinačni bojevi da napredujemo u šumskom masivu između Matza i Oise. Severozapadno od Ribecourta prisvojimo si Mejer-Attiche i Mejer-Morliche, koje je neprijatelj energično branio. Mi učinimo zarobljenika. Na ostalo fronti nikako u svog osobitog dogadjaja.

Francuski izveštaj od 16. kolovoza posle podne: Na fronti Avre napredovale francuske eće. U predelu Villers St. Aubina i Armancourt započelo je naše stare prve linije u Champagni. U odseku Perthes i Les Hurles učinimo zarobljenika. Južno od Maisona de Champagne odbismo sunak neprijateljev. Inače ništa da se javi.

Izveštaj istočne armije od 14. kolovoza: Na celoj fronti artilerijski boji srednje jakosti. Zapadno od Procana pokušao je neprijatelj s ponovnom napadom, ali beše odbijen.

Engleski izveštaj od 15. kolovoza u večer: Kandijci zauzeće Demery i Pavillers. Mi porinušmo naše crte nešto malo jugoistočno od Prajarta. U obim se slučajevima učinilo zarobljenika. Naše su ophodnje postigle uspeha u odseku Vieux-Berquen, pri čemu učinili zarobljenika. Mi učinimo severoistočno od Loeona uspešni sunak, te nanesmo neprijatelju gubitaka.

* Husarekova reforma. „Čech“ doznaje iz po uzdanog izvora, da namjerava ministarski predsednik preustrojenje ustava jasnije odrediti negoli se dosada zhivalo u nejasnim namigavanjima. Ministarski predsjednik se oslanja kod toga na poverenje krune te postupa u sporazumu sa pouzdanim desnicu gospodske kuće i u suglasju s uplivnim osobama sviju navoda. Baron Husarek namjerava preustrojiti Austriju u konfederaciju narodnih država i to u konfederaciju nemačke, češke, poljske, jugoslavenske i madžarske države. Za reformu u ovom smislu su tobože poljski i jugoslavenski političari. K raspravljanju o ustavnoj reformi, koje će se vršiti u posebnoj ustavnoj komisiji, bit će pozvani osim parlamentaraca također odlični muževi znanosti, industrije i trgovine te poljodelstva iz svih naroda. Rad se ima izvršiti u najkratjem vremenu. Izvedba ovog ustava neka se na to prepusti ministarstvu, koje bi imalo poverenje sviju naroda i na čelu kojeg bi morao stajati čovek, čija obektivnost se općenito priznaje i koji uživa pouzdanje i poštovanje

svih naroda. U podučenim krugovima smatra se, da bi na to mesto bio najviše na mestu profesor Lammash, koji ima i glavni deo kod nacrta za novi ustav.

* Za mirovnu konferenciju u Švicarskoj. Iz Ženeve javlju: Ukrainski brzopojni ured u Laussanu javlja: Mirovno društvo u Odesi izvršilo je Švicarskom i Španjolskom konzulu brzopojke za Španjolskoga kralja Alfonsa, dotično za međunarodnu mirovnu pisarnu u Bernu, molbom, neka sazovu u Švicarskoj mirovnu konferenciju.

* Finska i njezin kralj. Iz Frankfurta javlju: Glasom vesti Švedskih listova sastat će se finski pokrajinski sabor najbrže početkom rujna, da izabere kralja. Međutim vršit će se razgovori sa kandidatima za finsko prestolje. Kako je poznato, kandidatura kojega hohenzollernskog princa više nedolazi u račun. Švedski listovi vele, da je najverovatnije, da će kandidirati vojvoda Adolf Fridrik Meklemburški. Druge informacije vele, da je već i ova kandidatura propala.

* Rat na moru. Wolffov ured javlja dne 17. t. m.: U istočnom Sredozemnom moru opeta su naše podmornice potopile oko 15.000 brutto regstarskih tona.

* 18-godišnji češki djak Navratil osuđen na 12 godina tamnice. „Arbeiter-Zeitung“ donosi pod naslovom: „Pravednost? — Grozota!“: Jedna od najvećih osuda političkog vojničkog pravosudja, koja u najvećoj meri razdražuje moralne osećaje, bila je osuda protiv Vladislava Navratila, koja je pala pred bečkim divizionim sudom pod vodstvom natporučnika auditora dra. Ludwiga Berchtarta, inače ministralnoga tajnika u ministarstvu pravosudja. Radi se o učeniku gimnazije, koji je tada, kad je počinio čin, upravo navršio osamnaest godina. A što je počinio? On je, veli osuda, sredinom kolovoza 1914. na kolodvoru u Kyjovu viknuo mnogim vojnicima, koji su se mimo vozili: „Dečki, metnите si zname kove, kad dodjete na rusku frontu, da braća u vas ne pucaju!“ Uzvši, da je dječak to i kazao, u tome miran sudac neće videti drugo, no detinju glušast. Radi dve izjave, koje zapravo nisu kažu i koje su tako oskudno dokazane, osuđen je 18-godišnji mladić na 12 godina teške tamnice. Zak. članak propisuje kaznu od 10 do 20 godina, no dječaku je uzeto kao otegnotnu okolnost, što je osudjeni čin „zelo promislo“, te što je „počinio u politički nadase ne pouzdanom mestu“, dakle mu se uzimala otegnotna okolnost, da je mladić rodjen u Kyjovu. A da toj pravdi ne manjka rugla, trajanje kazne mu je — kraj dvanaest godina — skraćeno, jer je uzeto „osudjenom u obzir, što već pomagao svom ocu, i što dolazi za budućnost u obzir kao potpora svojih roditelja“, pa mu je kaznlu za to poostrena postom i samicom! Ovakav postupak, kao da je osuda na 12 godina bila vrlo blaga, doima se kao svesna grozota. Neverojatno je još to, da je gimnazijalac dosada isključen od progodisnje amnestije i on još dalje leži u tamnici. Upotrebljuje se kod toga okolnost, da je osudjen radi zločina protiv ratnoj sili države. Međutim, ako se i uzme, da je 12-godišnji dječak one reči rekao, učinjeno je to samo iz političke zablude, koju amnestija spominje. U Kramaržovom procesu osudjeni su Červinka i Zamazal na kazan smrti po istom paragrafu, kao i taj dječak, pa su pomilovani. Zar nije taj mladić s trogodišnjom tamnicom već dosta okajao svoj čin, ili se baš na njemu hoće stvarati primjer grozote? Može se očekivati, da će taj mladić biti pušten. Inače ne vlada ovom državom pravednost već grozota!

* Američka misija u Francuskoj. Clemenceauov organ „L'Homme libre“ saopćuje, da je mornarički ministar primio poset od 12 članova mornaričkog odbora američkog kongresa. Misija će posjetiti Francusku frontu i razna mornarička stanicu u Francuskoj.

* Novi svenemacki list u Beču. „Slovenski Narod“ javlja, da će svenemacki aneksionistički krugovi početi izdavati u Beču uz potporu nemačke i austrijske teške industrije novi dnevnik, „Wiener Mittag“, koji ima da uplije na austrijsku javnost u smislu svenemackih načira.

Iz bivšeg ruskog carstva:

Vojne skupine u Rusiji: — Miljkov. — Uloga Rusije u prošlosti Nemačke. — Izreke Vilima I. — Nemačka želi volku i jaku Rusiju. — Kleva brat-litovskog mira. — Trocki i Lenin nisu odstupili. — Trocki drži na fronti ratno gospodarenje.

Premda poslednjim službenim vestima iz boljevinskih vrela, imajo bi boljevici sve ići izvrsno. Ceho-Slovaci imali bi biti poraženi, Simbirsk zapadnut, proturevolucionarne se čete nalaze u nečem načelu. Ide-li boljevci uveće, onako slijedi.

kako oni prikazuju, imademo barem pravo sumnjati. Komesar Trocki oputio se dapače i na frontu te drži ratne govore, koji bi po svoj prilici bili više koristili Rusiju, kad bi ih bio držao pred desetak mjeseci. Jer prema službenom prikazu, broje bolje sevici tekaj kojih 30 postotaka svojih četa, dok su svi ostali, proti kojima vodi sada sveti rat Trocki i Lenin, samo pravoverni Rusi, po krvi i odgoju, što ni Tronki ni Lenin ne mogu o sebi da kazu. Druga, privatna vest, iz Kölna javlja, da Lenin i Trocki misle odstupiti.

Pariški listovi razlikuju tri važne bojne skupine u Rusiji: 1. Skupina na murmanskoj obali, koja se sastoji od francuskih, engleskih i srpskih delova vojske, koja dosije železnicu Valja-Petrograd i Arhangelsk-Vologda-Jaroslav i može podupirati socijalne revolucionarce i čeha. 2. Češka skupina, koja drži transsibirsku železnicu na obim krajnjim točkama, naime u Vladivostoku i Čeljabinsku. Ova je grupa s jedne strane u kontaktu sa boljevcima na Usuri, a s druge strane napreduje prema Peruu i Kazanu te Penzi, ugrožavajući pritom Moskvu s istoka. 3. Skupina Kozača. Ovi napreduju od svoga glavnog grada Stavropola prema Astrahanu, Caričinu i Voronežu. No mora se osim toga pomenuti, da po celoj zemlji plamti tu ustanak seljaka, onde buna radnika, tamo opet "uspstavljanje reda" po boljevcima crvenim gardama, što znači isto što i otimanje i pljačkanje. Celase Rusija nalazi danas u jednom plainenu.

U "Venkovu" piše — irž, koji se već više vremena bavi položajem u Rusiji: "Nemačka je na istočnoj fronti dobila Miljukova. No nije to grad, kako bi si možda kogod možda mislio, već bivši profesor, vodja ruske konstitucionalne demokratske (kadetske) stranke, i — istotako blvši — izvanjski ministar prve ruske revolucionarne vlade. Već se dulje vremena čulo, da je Miljukov, posećujući Kijev dolazio u saobraćaj s nemačkim veleposlanikom barunom Mummonom te imao s njim konferencijski pitanje revizije brestskog mira. Da li je pošlo za rukom Miljukovu uveriti nemačkog diplomatu o potrebi te revizije, ne znamo, no iz dela Miljukovljevih vidimo, da je Mummu pošlo za rukom uzbuditi u bivšem izvanjskom ministru dojam: da Rusiji ostaje samo jedna politika, politika prijateljstva, no razume se u savezu s Nemačkom. Miljukov je video rasap u svojoj domovini, video je "balkanizaciju" Rusije i pitao je veleposlanika, zar je uistinu volja njegove vlade da provede to uništenje jedne između prvih velesila evropskih?

Barun Mummo pozna istoriju svoje zemlje, i njezine sveze s Rusijom. Znade, što je učio Bismarck: "da jedinstvo i veličina Nemačke nije bila postignuta proti volji, pa dapače ni bez blagonaklonosti ruske države. VIII. I. na samrtnoj posteli opominjao je unuka, znajući, da će doskora nositi krunu carsku. „Mit Russland mussst Du Dich vertragen, da ist kein Streit nötig". (S Rusijom moraš se snašati, tu ne treba nikakve svadje.) Znao je, da je Rusija bila do doba svetskog rata Nemačkoj prijatelj još više nego lojalno, postao si svestan, kako je izvrsnim konzumentom nemačke industrije bila Rusija i kako važnim izvorom sirovina. Posle svega toga nije ni mogao dugo kolisati i na pitanje gospodina Miljukova odgovorio je niječno. Nemačka, da želi propast Rusije? Niti u snu. Obratno: Želi Rusiju sve najbolje — makar i vladu gospodina Miljukova, želi da Rusija bude velika i jaka, no naravno Rusija bi bila prijatelj — ili još bolje saveznik, reču Rusija, koja bi orientovala svoju politiku u pravcu prema Nemačkoj".

Dalje opisuje "Venkov", kako se je Miljukov uverio, da Nemačka želi samo jaku i veliku Rusiju i, osvedočen o uspehu, prešao je odmah i na posao. No sreća mu se nije nasmejala. Zašto? Zašto su njegovi drugovi, pa i Vinarev uz njih ostali pri engleskoj a bili proti nemačkoj orientaciji? "Venkov" i autor članka su mnenja, da većina kadeta nije se mogla uveriti o iskrenosti reči, da Nemačka želi jaku i veliku Rusiju. Posle dela Czerninovih i Kühlmannovih nije čudo. To je kletva njihovih čina: brestlitovskog mira.

Köln, 14. kolovoza. "Kölnische Zeitung" piše: Amsterdamski "Handelsbladet" saopćuju sa

uzdrškom iz Londona da su Lenin i Trocki odstupili.

Moskva, 14. (D. u.) Agentura: Ratni komesar Trocki nalazi se na fronti gde beše s entuzijazmom pozdravljen od četa. On ih vatrenim govorima podbradao na boj protiv proturevolucionarnim četama.

Domaće vesti.

Careva svečanost. Jučer se u nasadima Njegovog Veličanstva broda "Adrije" obdržavala vesela zabava s pomorskim utakmicama razne vrsti. Celo posle podne bio je grad većim delom pust, glavni elemenat, što mu daje lice života, vojnici i mornari, bili su na svečanosti. Dva električna tramvaja bila su neprestano prenatrpana posjetiocima, koji su odlazili i dolazili. Od poslednje postaje električnog tramvaja, pa do mesta zabave vozila su gostove dva automobila, dva tendera i dapače jedan parobrod. Već izdaleka živo je upadalo u oči mesto zabave, iskićeno bezbrojnim zastavama šarenih i živilih boja, s mnogo paviljona, gde se točilo, pilo, igralo, aviralo, gde su namazani lakrdijsi provadiali svoje majstorije, a znojni momci i rumene devojke delile pide i jelo. U nekim paviljonima avirala je glazba, u drugim orkestar, u hladovini, se pilo uz zvukove glazbe, uz ugodni oneća, da ne pali onde sunce, koje je vani jako peklo. Nasadima skitali su se napadno obučeni lakrdijsi, loveci i banditi, i zabavljali posjetioce. Oko svakog paviljona bila je upravo stiska ljudi; Časnici i momčad, mlade jedre devojke i žene, sve u belini, sve u svečanom raspolaženju, međalo se i komešalo oko paviljona. No sradili zabave beše obala. Tamo su bile podežljivane cene za plivanje, za jedrenje i takmenje u veslanju, tamo su se opet lepo istakle anažne mladice naših Istrana i Dalmatinaca. Osnoblje Dalmatinci. Pri regati čamaca bejaha sa raznih brodova izabrani najbolji od najboljih. Prvu cenu iznese čamac Nj. V. broda "Prinz Eugena", pod vodstvom "bootmannsmaata" Matana, Dalmatincu. Drugu cenu dobio je čamac Nj. V. broda "Thegothoffa". Zabava se vršila lepo prema načelu i dostežno svečanog dana. Utakmica se završila regatom malenih žaka, isklidjenih cvećem, čiji su mornari bili crnci s visokim šeširima, indijanci s dugom žutom kosom i gunari, mrkog izgleda s velikom bradom i dugim brčima. Videli smo dapače i indijanski ratni brod s Indijskim topom. Brod je prema umetnom natplatu pripadao plemenu Jaku. Ukratko: zabava je bila velika, lepa i silno barem. Poset je bio golem i o uspehu materijalnom nema nikakve sumnje. Pod većer se posjetoci počeli razaziti i jedan je sunčani dan u petoj ratnoj godini otišao u nepovrat.

Pučke škole u Istri. Pod tim naslovom počinjemo već u današnjem broju donositi raspravu iz pere c. k. kotarskog nadzornika Frana Barbalića u obliku tiskanoga arka knjige, tako da si ga može svako odrezati, saviti i sačuvati, te na svršetku dati vezati. Rasprava opsezat će oko 160 stranica, te će izlaziti svake nedelje i četvrtka, odnosno promene. Li se prilikom, i ostale dane. — Ma da nećemo podcenjivati važno delo pisano s mnogo marljivosti i dobre volje, ipak bismo bili mnogo zadovoljniji kad bismo mogli već to delo stampati ekavskim narečjem, kano što bi bila naša želja. S druge strane opet i ako nema u raspravi ništa, do li ukočenih brojaka i hladnih fakata, gde bi se morale ispisati debele knjige prosveda i optužbi, ipak preporučujemo našim čitateljima da paze na svaku stranicu te rasprave, koja je prva te vrsti u Istri. Na vrednost knjige, njene dobre strane i njene eventualne pogreške osvrnut ćemo se naknadno, kad bude knjiga doštampana i kad si svaki čitatelj bude mogao stvoriti sud o njoj.

U bolnici nema mesta. Ovog je tedna doveza se u Pulu sa svim potrebitim ispravama neki hromi sedamdesetgodišnji starac sa Pazinštinom. Vukao je svoje ubogo istrošeno telo na dvem štakama i molio da ga se primi u bolnicu. Oteraše ga i rekoše, da nema za nj mesta. Starac je uz tudju pomoć morao odvuci na općinu, gde mu je bila podeljena mlađinja, s kojom je platilo vlak, koji ga povezao na

njegovu Pazinštinu, da onde u svojem kraju izmorenu dušu.

Gospodarstvo u našoj pokrajinskoj bolnici našem je listu bilo već više puta ponovno i ponostaknuto, da se u pokrajinskoj bolnici u Puli, gđi stranački, t. j. da je bolnica u onom svom smislu samo utečiste za talijansku narod, dok se s našim narodom u njoj postupa kao s storkom i izmetom. Prim: li se našeg čoveka bolnicu izgleda to, kao da mu se čini time u milosrdje, a ne da je to dužnost bolnice. A kakav je našim jezikom! Dostojanstvo vratara ne dojava da bi se u njegovoj prisutnosti govorilo na jezikom, a oni koji mu se približuju, ne usude da ga uvrede time, što bi ga nagovorili hrvaši. S ostalim je nameštenim osobljem ista stvar. Smoramo pripomenuti, da je Istra dvočetinskom činom jugoslavenska, a da nemamo u jedinoj krajinskoj bolnici niti vratara, ni pisara, ko bi jugoslavenski, čini nam se ipak malko previše.

Prinosi za našu siročad. Preko uprave našega sklopa, položio je gosp. nadporučnik R. Šimić. — Sakupljeno po gospodnjici Luciji Radoš i gosp. Mihi Poropat u veselom društvu međusobno, ližnjanske i sišanske omladine K 51-10-4827-51 jednako 4878-61. — Napred za našu rođad!

Uspeh vrline zabave podčasnika tvrdjave poljske železnice. Zabavni odbor vrtne zabave podčasnika tvrdjave poljske železnice u kojemu pripomoćne zaklade cara i kralja Karla, kon provedenja završnog računa, časti se ovaj najlepši zahvaliti svim promicateljima, pomagačima i posjetiocima, kao i svima, koji su pružili im pomoć, da je svrha zabave imala uspeha, narod pako c. i kr. zapovedništvu arsenala, puljskim vlastima, tiskari tvrtke Jos. Krmpotićeve, podčasnici, koji mensi, zapovedništvu ratne luke i slikaru pisa gosp. Karlu Halbritteru. Složnim radom su omogućen je znatan čisti dobitak od K 12.649, koji su otposlani ratno-pripomoćnoj zakladi c. i kralja Karla u Beču.

Zaklonite na štallistu Sofije Hohenberg. Izvorno. C. kr. tvrdjajni poverenik daje do značaja se je špilja na početku štallista Sofije Hohenbergove moralu zatvoriti, jer je radi jake električne struje i prskavih tvari u istoj opstanak kod veću opasan. Poziva se zato pučanstvo iz obližnjih ulica, da si u slučaju zračne navale potraži drugo zakloniste.

Saobraćaj s poštanskim paketima u vojnoj poštici. Saobraćaj zasebnim omotima vojne poštice dozvoljen je od sada unapred pod postojećim uvjetima za ured vojne pošte 643, obustavljen paket u ured vojne pošte 39 i za etapne pošt. uredi Oros i Puka.

Vojničke i mornaričke venti.

U službu dolazi: Garnizonsko nadzorstvo: Na poručnik Grinme: lečničko nadzorstvo na Njeg. V. brodu "Bellona": Mornarički stožerni lečnik dr. Kremer: lečničko nadzorstvo u vojarni ratne mornarice: mornarički stožerni lečnik dr. Vejvor.

Unapređenja: Fregatnim poručnikom u priču bješe imenovan Ivo Janušić, Marko Malic, Mate Randić, Petar Bonacić, korvetnim poručnikom bješe imenovan po morski zastavnik Stevo Grubić, Viktor Cerić, Ante Vekarić, Franjo Vrabec, Ivo Gržaj, Niko Kopac, Ante Polić, Josip Sikić i Pero Vučić. Pučko-ustuški poručnik bješe imenovan pučko-ustuški zastupnik Vučović. Pomorskim zastavnicima u priču bješu imenovani: pomorski kadeti u priču Franjo Vrabec, Marija Kovačević, Marcel Bulj, Franjo Persić, Vratislav Vekarić i Stevo Tomšić.

Velik Izbor listovnog papira

u mapama i kutijama
preporuča

Jos. Krmpotić - Pula.

— — — — —

Knjige

Dioničke tiskare

mogu se dobiti u
podružnici Jos. Krmpotić
ulica Franja Ferdinanda br. 3.

Još je vrijeme.

Pristupite osiguranju ratnog zajma, koje predstavlja opsežno obezbjedjenje obitelji. — Povoljni uvjeti, bez doklada i sporednih pristojbinu. — Prijave prima: Osiguravajući odio c. k. austrijske zaklade za udovice i siročad palih vojnika, Trsat, Via Lazzaretto vecchio 3, i Kotarski odjeli u Gorici, Cirkvenici, Sežani, Kopru, na Vrloškom, u Puli, Pazinu, Griznjenu, Villa Vicentina, Kermunu, na Cresu, u Lošinju, na Rijeci i na Krku, dalje i banke: Anglo-Austrijska banka, Jadranska banka, Središnja banka njemačkih štedionica, Kreditni zavod za trgovinu i obrtu, Banca Commerciale Triestina, Banca Triestino-Istriana, Živnostenska banka, banka "Unione" i druge, konačni: c. k. porezni uredi, općinski uredi i školska ravnateljstva u Trstu, Istri, Gorici i Gradiškoj.

ZIVNOSTENSKA BANKA

PODRUZNICA U TRSTU, Via Ponte Rosso 7. Vlastita palata.

Dionička glavnica: K 120,000.000.—

Obavlja sve bankovne, burzovne i mjenjačne poslove najkulantnije.

Brzojav: Živnostenska - Trst. — CENTRALA U PRAGU UTEMELJENA 1868. — Telefon br.: 2157, 1078, 1089.

PODRUZNICE: Beč, Brno, Budjevice, Friedek-Místek, Karlošbad, Králov, Hradec, Igla, Klatovy, Kolin, Králow, Lwów, Melnik, Mor.-Ostrava, Olomouc, Pardubice, Plzeň, Prostějov, Reichenberg i Tábor.

1. Popis prebogatstva, Prema popisu prebogatstva od dne 31. decembra 1910. imala je općina Buzet — osim 19 imostranaca — 16.938	
stanovalika, kojiima je općevni jezik:	njemacki : 7 slovenški : 2.105
njemacki : 658 ili 3% hrvatski : 14.164 } ili 96%	ostali : 4.
Popis prebogatstva uvedena općevni jezik po selima ovako:	Njemacki : u SV. Martinu 7. — Talijanski : Brmobiči 18, Hum 19,
Dragut 47, Buzet 397, Rakitovici 5, Račice 10, SV. Ivan 28, SV. Maret 2, SV. Ulđarik 2, Sovinjak 130.	Stanovalika talijanskog općevnog jezika bilo je godine 1900. na projeno 1021, a 10 godina kasnije 658.
od 15.917 na 16.938 ili za 1021 ili za 6%.	Stanovništvo je u ovaj općini portalo u desetgodistvu 1900.—1910.
2. Stanje škola: U ovaj su općini bile 31.12.1913. ove škole:	od 15.917 na 16.938 ili za 1021 ili za 6%.
a) talijanske:	Dragut: 2-razredna sa 2 učiteljskom stilom i 180 djece;
b) hrvatske:	Buzet: 2-razredna sa 1 učiteljskom stilom i 90 djece;
1. pokrajinske	u Brguci: 1-razredna sa 1 učiteljskom stilom i 15 djece;
Sovinjak: 1-razredna sa 1 učiteljskom stilom " 49	" Cmičić: 1- " 36
Buzet: 2- " 92	" Hamuč: 1- " 15
Dragut: 2-razredna sa 2 učiteljske stilne i 180 djece;	" Damača: 1- " 94
a) talijanske:	" Dragut: 1- " 43
b) hrvatske:	" Cimadić: 1- " 139

Njegovo se Veličanstvo udostojao još da se obavijestiti osobito o ekonomskim prilikama Istre, na što se predsjednik Lascle ustoločio da istakne oskudicu, koja od nekolika godina tih pokrajina i Šetlju go-dine 1916., koja je posve ma izdala. Car se raspita za uzroke oskudice, te izrađat svogje sakaže se radi te nevolje. Car za tim zatraži, da mu se izviještiti o proučaciji i otpremi aktivnosti namirnice, pak o školskim i općinskim poslovima te o ribarenu.

Hrvatske, dotično slovenske jednorazredne škole u: Brgucu, Črnići, Danama, Grimaldi, Sv. Donatu, Trsteniku, Slumu, Vrhu, Rakitoviću i Movražu morale bi prama broju školu polazeće djece biti dvorazrednice.

2: Općina Dekani,

I. Činjenice:

1: Popis pučanstva. Prava popisu pučanstva od dne
31.-12. 1910. imala je općina Dekani — osim 11 inostranaca — 6240
stanovnika, kojima je općevni jezik:
italijanski 9 slovenski 6231

Ono 9 stanovnika talijanskog općevnog jezika nabrojeno je u poreznoj općini Dekani.

Stanovnika slovenskog općevnog jezika bilo je godine 1900. nabrojeno 6015, a 10 godina kasnije 6231, dakle za 216 ili 3% više.

Stanovništvo je u ovoj općini narašlo u 10 godištu 1900.—1910. od 6017 na 6240 ili za 223 ili 3%

a: U ovoj općini bilo su 31.-12. 1913. ove

pokrajinske

• P R I M A R Y Z E R O

II. Zaključci:

Od 6240 stanovnika moralo bi biti 998 djece dužne polaziti školu. Broj stanovništva slovenskog općevnog jezika jest 6231. Ovi bi morali imati 995 djece za školu. Računamo li na svakog učitelja 80 djece, to bi moralo biti u ovoj općini 13 slovenskih pokrajinskih učitelja, a bilo ih je 8.

Na svako 779 stanovnika slovenskog općevnog jezika dolazi 1 pokrajinski učitelj. Na 1 pokrajinskog slovenskog učitelja dolazi 102 djece, koja polaze školu.

PUČKE ŠKOLE U ISTRI.

Statistički prikaz prema stanju neposredno pred početkom svjetskoga rata.

NAPISAO:
FRAN BARBALIĆ,
c. kr. kotarski školski nadzornik u Puli.

Digitized by srujanika@gmail.com

PULA 1918.

"Zemaljska Upravna Komisija na krogrofje istre nadjubljim poti-
tanjem prisluha previsjemu prestolju, da Vasem cesarskom i kraljev-
skom apostolskom Velikanstu uime istarskog pucansta projekcijim
patrotiskim osjecajem podastre očitovanje njezove nepokolebitive vjer-
nosti i neprinosljive odnosit prama caru i carevinu. Mi se nadjoni-
sutje klanjamo pred Vasim Velikanstom pod čijim visokim i modnim
pokroviteljstvom hocemo, da sve naše sile posvetimo probitku države i
potražine, koja je uza sve što podnosi razlike rate te gobe uvijek
pripravna na svaku žrtvu. Neka ruka Svevišnjega zaštiti i blagoslov
prejasnog glavnog Vasega Velikanstu, te nasu milu Domovinu!"

Na ovo odvratni Njegovo Velikanstu car:

"Prmitte moju nadjradaciju zahvalu za Vas poklon, koji nadjavo-
najređite sa jedoči o patrotiskom osjecaju pucansta Moje markgrafske
rasvjetak modao unapred opsežnim privrednim odredbama, te da se
jednakim usavršenjem uređabu za narodnu prouštetu dade ujedinom
pučanstvu još veća prilika, da korisno uzradi!"

Iz trijeti Njegovo Velikanstu putin občanju, može se da vese-
ljen razabarati, da se za istarsko poljodjelstvo i putko školstvo spre-
maju bolja uremena.

Pokrajinska uprava komisija markgrafske liste saopćila je okružnicom od dne 15. februara 1917. br. 1358-17., svim općinama Istre, da su se Njihova Veltčanstva car Karlo i carica Zita uđestojala, da su se Upravne Komisije sastavljeno od predsjednika Vježkostava Lasciac-a i kotarskog poglavara Rudofa baruna Gorzutt-ja. Predsjednik upravljao je slijedeću besedu:

•polo

Malli oglassele

**Kupio bih
glasovir**

Pečatni vosak
dobiva se kod tvrdke
Papirnica J. KRMPOVIĆ - Pula.

Ratni velenjski zavod za južno ratno područje

**traži za
tajništvo cenzorskih kolegija za Trst sa
okolicom i za Istru**

uprave na
tajništvo Ratnog versijskog zavoda u Trstu
Via Campanille 13.

,Kreditno i eskomptno društvo'

Pula trg Custoza 45

Traže se
članu i visoku plaću: gra-
, drvodelci, stolari, bra-
strojari i kamenolomci.
p radnje odmah. Javiti
od Peller Kohl, hotel
"un", ul. Minerva br. 12
-12 sati pre i od 3-8
sati noćne podne.

Rabljeno pokućstvo
kupuje i prodaje tvrtka
FHIp Barbanc
Sišanska ulica.

Ratni velenjski zavod za južno ratno područje

**traži za
tajništvo cenzorskih kolegija za Trst sa
okolicom i za Istru**

uprave na
tajništvo Ratnog versijskog zavoda u Trstu
Via Campanille 13.

Kad bi i na jednog hrvatskog pokrajinskog učitelja došlo 64 učenika, kako je to kod talijanskih škola, morala bi biti na opstejoćim hrvatskim pokrajinskim školama 32 učitelja, a bilo ih je 23.

Talijanske škole polazi (ubrojivši i Leginu) 502 djece, a sve bi talijanske djece moralo bi biti 105, dakle 397 djece slovenskog i hrvatskog općevnog jezika u ovoj općini polazi talijanske škole.

Istaknuti suđio velič suđe.

Talijanska je škola u Draguću dvorazredna, te ju je polazilo 180 djece. Popis pučanstva navadja u Draguću 47 stanovnika talijanskog porečavnog jezika, koji bi mogli imati 70 djece za školu. Talijansku školu u Draguću polazi dakle 173 djece hrvatskog profetona - italijanaca.

Talijanska je škola u Buzetu dvorazrednica, te ju je polazilo 92 djece. Popis pučanstva navadja u Buzetu 397 stanovnika talijanskog općevnog jezika, koji bi morali imati 64 djece za školu. Talijansku školu u Buzetu polazi dakle 28 djece hrvatskog općevnog jezika.

Talijanska Legina škola u Humu bila je jednorazrednica, a polazilo ju je 49 djece. Opis pučanstva navadja u Sovinjaku 130 stanovnika talijanskog općevnog jezika, koji bi mogli imati 21 dijete za školu. Talijansku školu u Sovinjaku polazilo je dakle 28 djece hrvatskog općevnog jezika.

Talijansku Leginu školu u Humu polazilo je dakle 178 djece hrvatskog općevnog jezika.

Vidimo, da je u talijanskim školama u Draguću, Buzetu, Sovinjaku i Humu bilo ukupno 407 djece hrvatskoga općevnog jezika.

Cijela bi općina morala imati 2710 djece; vidjeli smo, da polazi učilišne škole 502 djece, a hrvatske 2146 (ukupno 2648), onda ima 62 hrvatske djece bez ikakove škole, a 397 hrvatske ili slovenske djece polazilo je talijansku školu.

Broj stanovnika talijanskog općegnog jezika u ovoj općini pag je
10 godištu 1900.—1910. od 1021 na 558 ili za 363 ili za 35%, a
tj. je stanovnika hrvatskog i slovenskog općevnog jezika narastao od
847 na 16.269 ili za 1422 ili za 10%.

Zadnje vrijeme morale bi biti utemeljene javne škole u Pregari, uporćama i Saležu.